

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

MATOT – MASE • מטות – מסעי

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ר"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Peygamberlerin Sesi

Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. Makaleye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Üç Hafta (Şiva Asar BeTamuz orucundan Tişa BeAv orucuna kadar) içinde I. ve II. Bet Amikdaş'ın yıkılışını hatırlar ve bunun yasını tutarız. Bu yıllık dönem süresince *Aftara* olarak her zaman peygamberlerin, özellikle de Yirmeyau ve Yeşayau'nun güçlü mesajlarını okuruz. **Yıl içinde, antik Yisrael'in büyük vizyonerlerinin kalıcı gücünün farkına bu kadar keskin biçimde vardığımız başka bir dönem yoktur.**

Peygamberlerin hiçbir resmi gücü yoktu. Kral veya kraliyet maiyeti mensubu değillerdi. Oyla seçilmiyorlardı ve çoğunlukla kendi zamanlarında pek sevilmezlerdi. Örneğin Yirmeyau, aklındakileri dile getirdiği için tutuklanmış, kırbaçlanmış ve neredeyse öldürülmüştü. Ama krallar nispeten kısa bir dönem boyunca hüküm sürerlerken, peygamberlerin sözleri ebedi nitelik kazanmış ve Yahudi tarihini ve düşüncesini şekillendirmiştir.

Peygamberleri özel yapan şey geleceği görebiliyor olmaları değildi. Onların müstesna konumu, halkı, yollarını değiştirmede neler olabileceği konusunda uyarma kabiliyetlerinden kaynaklanıyordu. Başkalarının yaptığı gibi halkı mübarek kılıyor veya ona beddua ediyor değillerdi. Bunun yerine onları, Tanrı'dan ve ahlaki davranıştan uzaklaşmanın sonuçları konusunda ikaz ediyorlardı.

Peygamberlerin en ayırt edici yanlarından biri, tarihi görme biçimleriydi. Zamanı – örneğin her yıl döngüleri değişmeksizin tekrar eden mevsimler gibi – döngüler şeklinde hareket eden bir kavram olarak gören başkalarından farklı olarak, peygamberler, tarihi, Tanrı ile insanlar arasında oynanan bir dram olarak görüyorlardı. Bunun sonuçları açıktı. Eğer halk Tanrı'ya sadık kalırsa, başarılı olacaktı. Ama Tanrı'ya sırt çevirmeleri halinde bu durum felaketle sonuçlanacaktı. Yirmeyau'nun halka sürekli tekrarladığı şey buydu.

Peygamberlerden öğrenebileceğimiz bir başka önemli fikir de, Bir olan Tanrı'ya inançla (monoteizm) ahlaki arasındaki bağıdır. Peygamberler, putperestliğin ve çok sayıda ilaha tapmanın yalnızca yanlış inançlara değil, kötü davranışa da yol açtığını görebilmişlerdi. Çok sayıda ilahın birbiriyle çatıştığı bir dünyada, insanlar gücün iyilikten daha önemli olduğuna inanıyorlardı. Güçlü olan hayatta kalıyordu ve zayıfın bir önemi yoktu. Ama peygamberler buna kesinlikle karşıydı. Onlara göre Tanrı hakkındaki en önemli şey, sahip olduğu mutlak kudret değil, O'nun adaletiydi. Tanrı Yisrael'i kurtarmış olduğu için Yisrael'in ona bağlılık borcu vardı. Tanrı'ya sırt çevirmeleri halinde onlar da ahlaki pusulalarını kaybedecek, birbirlerine karşı acımasızlaşacaklardı. Yirmeyau bir keresinde, putperestliğe kaymış olan Yerusalayim'de tek bir dürüst insan bile bulmanın zor olduğunu söylemişti. Bunun sonucu da sürgün olmuştur.

Bunların yanında peygamberler bir ulusun gücünün, ordusundan veya liderlerinden değil, halkının ahlaki iyiliğinden kaynaklandığına da inanıyorlardı. Siyaset veya iktidar konusunda pek konuşmazlardı. Onlar için en önemli konu, halkın birbirine nasıl davrandığı ve Tanrı'ya ne kadar sadık kaldığıydı. Bunlar olmadan, en büyük güç bile onları kurtaramayacaktı. Yirmeyau halkın yardım için sahte tanrılara yöneleceğini, ama o tanrıların kendileri gibi sahte bir rahatlık sunacağını söylemiştir.

Yirmeyau çoğu zaman felaket peygamberi olarak anılsa da, aslında bir o kadar da ümit peygamberiydi. Başkaları pes ettiği zaman, Yirmeyau Yahudi halkının bir gün ülkesine geri döneceğine ve burayı tekrar inşa edeceğine inanıyordu. Üstelik savaş zamanında, tam da yıkım yaklaşırken, geleceğe olan inancını göstermek üzere bir arazi satın almıştı. Halka olan inancını kaybetmiş olsa bile, Tanrı'ya olan güvenini asla yitirmemişti.

Peygamberlik II. Bet Amikdaş döneminde sona ermiştir. Ama peygamberliğin gerçekleri ebediyen devam etmektedir. İnsanlar, Tanrı'ya sadık olmakla, birbirlerine de sadakatle davranacaklardır. **İnsanların kendilerinden daha büyük hale gelmeleri ancak kendilerinden daha büyük bir güce açık olmalarıyla mümkündür. Bir halkın tarihin tahrifatını mağlup edebilmesi ancak tarihi şekillendiren derin kuvvetleri anlamasıyla mümkündür. Tanah dönemi Yisrael'in bu gerçekleri öğrenmesi uzun süre almıştır; ve ülkesine geri dönerek tarih arenasına yeniden dâhil olmaları da gerçekten çok uzun sürmüştür. Bu gerçekleri bir daha asla unutmamalıyız.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Peygamberler gerçek kuvvetin fiziksel güçten değil, ahlaki iyilikten kaynaklandığını söylemişlerdi. Ne demek istiyorlardı?
2. İnsan kendisini nasıl, Yirmeyau'nun durumunda olduğu gibi aynı zamanda hem ümitsiz hem de ümit dolu hissedebilir?
3. Sizce bu peygamberlik mesajlarını neden bu Üç Hafta içinde okuyoruz?

Kısaca Peraşa

Matot ve Mase çoğunlukla birlikte okunan iki *Peraşa*'dır. Matot'ta Moşe, kabile liderlerine, *neder* adı verilen söz veya vaatlerin korunması gerektiğini ve uygun durumlarda nasıl iptal edilebileceğini öğretir. Bene Yisrael, Midyan halkının daha önce Yisrael'i ahlaki yozlaşmaya iten komplosuna cevap olarak bu halka karşı savaşı. Elde edilen ganimet, savaşçılar, Leviler ve Koen Gadol arasında paylaşılır. Reuven ve Gad kabileleri Yarden Nehri'nin doğu yakasındaki topraklara yerleşmek isterler. Daha sonra Menaşe kabilesinin yarısı da onlara katılır. Moşe bu talebi kabul eder, ancak bu kabilelerin öncelikle batı yakasında yapılacak fetih savaşlarında öncü rol üstlenmelerini şart koşar. Mase *Peraşa*'sı, halkın Mısır'dan çıkıştan itibaren Erets Yisrael'e kadar gerçekleştirdiği 42 yolculuğu listeler. Ayrıca Erets Yisrael'in sınırlarını belirtir, sığınma şehirleriyle ilgili bazı kanunları verir ve miras kanunlarını düzene sokar.

PERAŞA ÜZERİNE

YAZAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ

Derinlere Dalmak

Rabi Sacks, zaman kavramına yönelik üç tipik anlayış şekline bahseder. **Döngüsel zaman** şeklindeki bakış, doğum, büyüme, gerileme ve ölüm döngüsü ile, mevsimlerin sürekli tekrarlayan karakterine odaklanır. Döngüsel zaman, zamanın doğada meydana geliş şeklidir. Bazı ağaçlar uzun ömre sahiptir, çoğu meyve sineği kısa ömürlüdür; ama sonuçta, yaşayan her şey ölür. Türler devamlılığını sürdürse de, bunların üyeleri olan bireyler fanidir.

Doğrusal zaman, merhametsiz bir sebep-sonuç dizisini ifade eder.

Son olarak zamanı, altta yatan hiçbir kurgu veya temanın olmadığı basit bir **olaylar dizisi** olarak görmek de mümkündür.

Bu yaklaşımların her biri kendine ait bir yere sahiptir; ilkinin biyolojide, ikincisinin fizikte, üçüncüsünün de tarihte yeri vardır. Ama bunların hiçbirisi peygamberlerin anladığı şekliyle zaman değildir. Peygamberler, zamanı, özellikle de Yisrael'in tarihinde, Tanrı ile insanlık arasındaki büyük dramın oynandığı arena olarak görmüşlerdir. **Antlaşmasal zaman** yaklaşımına göre, Yisrael misyonuna, antlaşmasına sadık kalsaydı gelişip serpilecekti. Sadakatsizlik halinde ise başarısız olacaktı. Yenilgi ve sürgüne maruz kalacaktı. Yirmeyau'nun kendi çağdaşlarına söylemekten asla yorulmadığı şey buydu.

Peygamberler zamanı bir döngü veya kader olarak değil, tercihlerle şekillenen bir hikâye olarak anlamışlardır. Mesajları günümüzde de canlıdır: inanç ve ahlaka bağlı kaldığımız sürece tarihin kendisinden bile daha güçlü oluruz.

- Bir mesajın, kendi çağının ötesinde bile canlı kalmasını sağlayan nedir?

Peraşa Aktivitesi

Zaman Rehberi

Katılımcılardan biri Zaman Rehberi rolünü üstlenecek ve gelecekteki bir yılı duyuracak. Bu gerçek bir yıl veya komik bir zaman olabilir (örneğin 2095 yılı veya "insanlar ayda yaşayacakları zaman" gibi). Herkes o gelecek zamanda hayatın nasıl olacağını canlandırarak, o zamanlarda nasıl yolculuk edeceğimizi, nasıl yiyeceklerimizi, oyun oynayacağımızı ve bir şeyler öğreneceğimizi düşünerek dile getirecek. Zaman Rehberi, sahneyi oluşturmaya devam etmek amacıyla

oyuncuların farklı ayrıntı ve olasılıkları hayal etmesine yardım edecek ek sorular soracak. Sonra yeni bir Zaman Rehberi seçilecek ve o da farklı bir çağı duyuracak.

Bu faaliyet, yaratıcı, ucu açık bir tartışma ve fikir teatisine vesile olacaktır. Ve tabii ki geleceğe yönelik eğlenceli fikirleri ortaya çıkarmak için birebirdir!

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Sanal Yabancılar

2020 yılının neler getireceğini kimse – hatta belki bir peygamber bile – önceden tahmin edemezdi. COVID dünyayı kasıp kavururken, ofisler, okullar ve sinagoglar kapatılmıştı ve insanlar iletişim içinde olmak için yaratıcı yollar arıyorlardı.

ABD'nin Baltimore kentinde, bu çalkantının doruk noktasına ulaştığı dönemde, Ari ve Sara'nın bir kız bebekleri doğmuştu. Onun ismini sinagogda duyurmayı çok istiyorlardı, ama tabii ki bu mümkün değildi. Sinagogları – diğer tüm sinagoglar gibi – kapalıydı.

Bir *minyán* bulmak için ümitsiz bir arayışa girdiler ve nihayet, 20.000 kilometre ötede, karantinanın kaldırılmış olduğu Avustralya'nın Perth şehrinde bir *minyán* buldular. Bir Yahudi lisesi olan Carmel'de her gün dualar gerçekleştiriliyordu ve okul yönetimi, Şahrit duası sırasında bebeğe isim verilmesini teklif etti.

Ve böylece, Amerikalı anne ve baba yeni bebeklerinin ismini duyurdukları sırada bunu ilk duyanlar Avustralyalı öğrenciler oldu! Taze baba Ari "Yisrael'de ismi... Liba olacak!" diye ilan etti. Öğrenciler "*siman tov umazal tov*" diye şarkı söylediler ve Liba bebeğin onuruna dans etmeye başladılar.

Sonra dualara liderlik eden öğretmen Bay Lawrence, duygulanan ve tüm bunları ekrandan seyreden genç anne ve babaya dönerek onlara *mazal tov* dileklerini sundu ve "Kalbimizle ve ruhumuzla sizinleyiz. *Am Yisrael Hay!*" dedi.

Mesafeyle tanımlanan bir yıld, ama o gün, Perth'teki bir Yahudi okulu, yabancı bir aileyi ağırlamış, yeni bir yaşamı kutlamış, birlik ve iyilik değerlerine örnek olmuştu. Sadece iki hafta sonrasında Bay Lawrence, aslında bebekle akrabalığı olduğunu öğrendi. Liba, Bay Lawrence'in eşi yoluyla uzak bir kuzeni oluyordu! Ama aslında Bay Lawrence birbirlerine yabancı olmadıklarını daha önceden de biliyordu; çünkü doğrusu, hepimiz tek bir büyük Yahudi ailesiyiz.

- COVID'i (ve başka zorlu zamanları) atlatmakta birlik ve beraberlik neden bu kadar önemliydi?

AFTARA ÜZERİNE

YAZAN: RABİ BARRY KLEINBERG

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

AFTARA ÖZETİ

Kısaca Aftara

Matot – Yirmeyau 1:1-2:3

Yirmeyau 1:1-2:3, Koenler şehri Anatot'tan, Hilkiyau'nun oğlu peygamber Yirmeyau'yu tanıtmaktadır. Yirmeyau'nun peygamberlik kariyeri Kral Yoşiyau'nun krallık döneminde başlamış ve Yeruşalayim'in düşüş dönemi boyunca devam etmiştir. Tanrı, Yirmeyau'ya, doğumundan bile önce onu uluslar için bir peygamber olarak seçtiğini söyleyerek çağrıda bulunur, ama Yirmeyau henüz çok genç ve yetersiz olduğunu ileri sürerek itiraz eder. Tanrı ona güven aşılayarak "Korkma, Ben seninleyim" der ve ona Tanrısal sözler iletmek için ağzına dokunur. Yirmeyau, kökten sökmek ve dikmek, yıkmak ve inşa etmekle görevlendirilir.

Ardından Tanrı ona iki vizyon gösterir: bir badem ağacı dalı (gayretkeşlik simgesi) ve kuzeye bakan kaynar bir kazan (bu da kuzeyden gelecek bir işgale işaret etmektedir). 2:1-3'te Tanrı Yisrael'in baştaki adanmışlığını hatırlatmakta, onları Kendisinin "ilk meyveleri" – kutsal ve sevilen – olarak tarif etmektedir ki bu, onların sonraki sadakatsizlikleriyle keskin bir tezat içindedir. Bu bölüm Yirmeyau'nun uyarı ve ümit mesajının arka planını hazırlamaktadır.

Mase – Yirmeyau 2:4-28

Aşkenaz cemaatleri bu pasukların ardından 3:4'e kadar devam ederler. Sefarad cemaatleri bu pasuklardan sonra 4:1-2'yi okurlar. İngiltere geleneği bunların hepsini okumak şeklindedir. Yemen cemaatleri ise Yeşayau 1:1-20 kısmını okurlar.

Yirmeyau 2:4-28, Tanrı'nın, Yisrael'i, onlar için yaptığı onca iyiliğin ardından Kendisini terk ettikleri için Yirmeyau aracılığıyla payladığı bir peygamber iddianamesi niteliğindedir. Tanrı onları Mısır'dan çıkarıp çölden geçirmiştir, ama onlar Tanrı'ya sırt çevirmiş ve kendilerine verdiği ülkeyi kirletmişlerdir. Koenler, yöneticiler ve peygamberler – bu manevi başarısızlıktan hepsi sorumlu tutulmaktadır. Halk artık Tanrı'yı aramamakta, bunun yerine değersiz putların ardından giderek bizzat kendileri değersizleşmektedir.

Tanrı, halkın Kendisi'nde, böylesi bir ihaneti haklı çıkaracak nasıl bir kabahat bulduğunu sorgular. Yisrael, yozlaşmış yabani bir asmaya benzetilmektedir. Yabancıların baskısından muzdarip olmasına rağmen, Yisrael Tanrı'ya geri dönmeyi reddetmektedir. Bunun yerine Mısır ve Asur'a bel bağlamakta, yersiz bir güven sergilemektedir. Tanrı onların putperestliğini kınamakta, dert zamanlarında putlarının onları kurtarmayacağını hatırlatmaktadır. Bu kısım, manevi sadakatsizlik ve nankörlüğünü görüp *tesuva* yapması için Yisrael'e yönelik güçlü bir çağrı niteliğindedir.

Fikriniz Nedir?

Sizce, Şabat'a rastlayan Roş Hodeş için okunan normal Aftara yerine neden Mase Aftara'sını okuyoruz?

İpucu: Hangi Roş Hodeş'in söz konusu olduğunu düşünün.

TANAH'TAN BAĞLANTILAR

Peraşa ve Aftara Arasındaki İlişki

Bu hafta Şabat Roş Hodeş olduğundan, normal şartlarda Aftara olarak, böyle bir günde okunan Yeşayau 66:1-24 kısmını okumamız gerekirdi (bu Aftara'ya genel bir bakış için bu yılki Noah Peraşa'sı Family Edition'a bakınız). Ancak Şabat Roş Hodeş Av'da, Mase Peraşa'sına ait Aftara'yı okuyacağız.

Bu haftaki Peraşa'da halk içinde birlik ve beraberlik konusu üzerine vurgu yapılmaktadır ki bu aynı zamanda Aftara'mızın da anahtar temalarından biridir. Diğer kabilelerden uzak bir bölgeye yerleşmek isteyen kabileler, her şeyden önce, Bene Yisrael'in geri kalanı ülkeye girdiği sırada onları desteklemeyi ve oradaki paylarını almalarına yardımcı olmayı kabul ederler.

Ancak bu haftaki Aftara'nın seçilme nedeni, Peraşa'mızla içerik paralelliğinden çok, bu yas döneminde bize hitap eden mesajdır. Üç Hafta'nın içine girmiş olduğumuz bu günlerde, Aftara'mız, yılın bu döneminin havasına ve mesajına uygundur. Rabi Sacks'ın açıkladığı gibi: **"Mase Peraşa'sı daima Üç Hafta'nın içine rastlar. Bu bizim, ulus olarak yaşadığımız en büyük iki yenilgiyi kolektif olarak hatırlamakla meşgul olduğumuz bir zamandır."**

NEVİİM KİTAPLARI BAĞLAMı

Yirmeyau Kitabı

Pek çok kişi, peygamberliği, geleceğe dair – ne yaparsak yapalım gerçekleşmesi kaçınılmaz olan – bir kehanet olarak görür. Bu anlayış, peygamberlik hakkında, Yunan mitlerinde ve diğer antik anlatılarda rastladığımız bir yaklaşımı yansıtır; oysa Yahudilikte peygamberliğin işlevi bu değildir.

Rabi Sacks peygamberlerin bu rolü hakkında şu ünlü sözleri yazmıştı: **"Bir peygamberin ayırt edici özelliği geleceği önceden bildirmesi değildi. Antik dünya bu gibi insanlarla doluydu: kâhinler, münecimler, falcılar, şamanlar ve diğer medyumlar. Bunların her biri, kaderi yöneten ve "biz ne kadar yontarsak yontalım sonuçta sonumuzu onların şekillendirdiği" güçlerle özel bir bağa sahip olduklarını iddia ediyordu. Yahudiliğin bu gibi insanlara harcayacak hiç vakti yoktur. Tora "falcılık yapan, uğurlu vakitlere veya alametlere göre kehanette bulunan, büyücülük yapan, sihirli sözler kullanan, Ovve Yideoni yöntemleriyle medyumluk yapan veya ölümlere danışan" kişilere karşıdır. Bu gibi uygulamalara inanmaz, çünkü insanın özgürlüğüne inanır. Gelecek önceden yazılmış bir senaryo değildir. Bize ve yaptığımız tercihlere bağlıdır. Bir öngörü gerçekleştiyse, başarılı olmuştur. Bir**

peygamberlik mesajı gerçekleştiyse, başarısız olmuştur. Peygamber (erkek ya da kadın; zira Tanah'ta yedi kadın peygamber vardır), tehlikeye kulak verip yollarımızı düzeltmediğimiz takdirde meydana gelecek bir geleceği bildirir. Öngöründe veya kehanette bulunmaz; ikazda bulunur."

Haftanın Alıntısı

"İnsanlar, ancak Tanrı'ya sadık olmakla, birbirlerine sadık kalacaklardır. İnsanların kendilerinden daha büyük hale gelmeleri ancak kendilerinden daha büyük bir güce açık olmalarıyla mümkündür."

The Prophetic Voice [Peygamberlerin Sesi], Matot, Covenant & Conversation

Biraz Daha Düşünelim

Arkadaşlarınızın, yollarını değiştirmemeleri halinde başlarına feci bir felaketin geleceğini bilseydiniz ne yapardınız? Onları uyarmaktan çekinir miydiniz?

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks.

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeikle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks